

“คนเหมาะสมกันเหมือนอะไร”: การศึกษาอุปลักษณ์คู่รัก

ในเพจแหล่งใต้ซิบเปรียะ

“What Are Couples Like?”: A Study of Couple Metaphors on Laeng Tai Chub Pria’s Facebook Page

ยุทธิชัย อุปการดี¹, วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ²
Yutthichai Uppakandee¹, Wuttinun Kaewjungate²

Received: January 23, 2023

Revised: May 4, 2023

Accepted: May 10, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปลักษณ์ที่ใช้เปรียบคู่รักในเพจแหล่งใต้ซิบเปรียะ โดยใช้แนวคิดอุปลักษณ์ตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชานและวงวนปฐพีศาสตร์ งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากความคิดเห็นในกระทู้ “คนใต้เปรี๊ยบคนที่เหมาะสมกันเหมือนอะไรกับอะไรบ้าง” ในเพจเฟซบุ๊ก แหล่งใต้ซิบเปรียะ ตั้งแต่วันที่ 5-10 กันยายน 2565 ได้ข้อมูลทั้งหมด 98 ข้อ มูล ผลการศึกษาพบอุปลักษณ์ 8 ประเภท ได้แก่ อุปลักษณ์ประเภทอุปกรณ์ อุปลักษณ์ประเภทสัตว์ อุปลักษณ์ประเภทอาหาร อุปลักษณ์ประเภทพืช อุปลักษณ์ประเภทผลไม้ อุปลักษณ์ประเภทผี อุปลักษณ์ประเภทยานพาหนะ และอุปลักษณ์ประเภทอวัยวะ อุปลักษณ์เหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นความคิดหรือมุมมองของคนใต้ที่มีต่อคู่รัก ทั้งนี้ อุปลักษณ์คู่รักในเพจแหล่งใต้ซิบเปรียะ ยังทำหน้าที่ 2 ประการ ได้แก่หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด และหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์

คำสำคัญ: อุปลักษณ์, คู่รัก, เพจ, แหล่งใต้ซิบเปรียะ, ภาษาไทยถิ่นใต้

Abstract

The purpose of this research is to study metaphors applied in a couple’s relationship on the Facebook page Laeng Tai Chub Pria. The metaphor concepts based on cognitive semantics and pragmatics are employed for data analysis. Since September 5-10, 2022, ninety-eight comments from the page post “What things do

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Student of Master of Arts Program in Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University) E-mail: yutthichai.u@ku.th

² อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Lecturer of Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University) E-mail: wuttinun.ka@ku.th

people in the south of Thailand compare couples with?" have been collected as data..The results reveal eight metaphors used in the comments. They are equipment, animals,foods, plants, fruits, ghosts, vehicles, and organs. These metaphors signify notions and perspectives of southern Thai people toward couples. Thus, lover metaphors in the Facebook page Laeng Tai Chub Pria functioned both ideationally and interpersonally.

Keywords: Metaphor, Couple, Facebook Page, Laeng Tai Chub Pria, Southern Thai Dialect

บทนำ

อุปมาอุปไมยเชิงมนทัศน์เป็นการใช้ภาษาเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่มาใช้เปรียบเทียบต่างวงความหมายกัน พบได้ทั่วไปในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งนี้มนุษย์จะทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรมผ่านสิ่งที่ป็นรูปธรรมที่คุ้นเคยหรือใกล้ตัว (Lakoff and Johnson, 1980: 3-9) การใช้อุปมาอุปไมยมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากถ้อยคำที่นำมาเปรียบเทียบกันส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากความคุ้นเคยของคนในสังคมและวัฒนธรรมนั้นเป็นอย่งดี ยกตัวอย่างการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคู่รัก เช่น “แกงน้ำเคยกับเนียงหมา” (แหล่งได้ ชับเปรียะ: ออนไลน์) ตัวอย่างนี้ แสดงการเปรียบเทียบความเหมาะสมกันของคู่รักที่สะท้อนมโนอุปมาอุปไมยได้ว่า [คู่รัก คือ อาหารกับผัก] ถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่แสดงถึงอาหารคือ “แกงน้ำเคย” และถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่แสดงถึงผัก คือ “เนียงหมา” สำหรับ “แกงน้ำเคย” เป็นอาหารพื้นบ้านของชาวภาคใต้มีรสจัดเผ็ดร้อน ส่วน “เนียงหมา” คำว่า “เนียง” คือ ลูกหรือผลของต้นเนียง คำว่า “หมา” เป็นวิธีการเพาะเมล็ดวิธีหนึ่ง ชาวใต้นิยมนำผลเนียงมาหามาและนำมาเป็นผักเหนาะหรือเครื่องเคียง ที่ใช้รับประทานคู่กับอาหารรสจัด จะเห็นได้ว่านอกจากถ้อยคำอุปมาอุปไมยจะใช้เพื่อเปรียบเทียบคู่รักแล้วยังสามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้ด้านโภชนาการและการกินอาหารได้อย่างชัดเจน

ปัจจุบันนี้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคมวัฒนธรรมสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะเก็บข้อมูลจากชุมชนเสมือนจริง ดังที่ นันทวัน ป้อมค้าย และคณะ (2564: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ชุมชนเสมือนจริง (virtual community) เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มการติดต่อสื่อสารบนโซเซียลมีเดีย ถือเป็นพื้นที่ที่นำพาผู้คนที่มีความคิดเหมือนกันหรือลักษณะและความสนใจร่วมกันมาอยู่รวมกันเป็นชุมชน ดังนั้นชุมชนเสมือนจริงจึงไม่ต่างไปจากชุมชนทั่วไปเพียงแต่รูปแบบและที่ตั้งของชุมชนแตกต่างกันเท่านั้น “เพจแหล่งได้ชับเปรียะ” นับเป็นชุมชนเสมือนจริง เนื่องจากมีผู้ติดตาม 153,882 คน และมีผู้ถูกใจ 140,131 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 กันยายน 2565) นับว่าเป็นเพจที่ได้รับความนิยมและเป็นที่นิยมมาก อีกทั้งผู้ดูแลเพจยังตั้งค่าประเภทเพจเป็นประเภทชุมชนและเรื่องสนุก ผู้วิจัยมีความสนใจกระทุ่ “คนได้เปรียบคนที่เหมาะสมกันเหมือนอะไรกับอะไรมั้ง” เนื่องจากกระทุ่ดังกล่าวมีผู้ถูกใจถึง 1,800 คน และมีผู้แสดงความคิดเห็นถึง 313 ความคิดเห็น ความคิดเห็นนั้นได้แสดงให้เห็นมโนอุปมาอุปไมยอย่างหลากหลาย

และสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมภาคได้ในหลายมุมมอง

การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในปัจจุบันมีอย่างหลากหลาย ดังที่ ศุภชัย ติงวิชัย (2561: 202-214) ได้สำรวจสถานภาพงานวิจัยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทยพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จำแนกตามประเด็นการวิจัยออกเป็น 12 กลุ่ม เช่น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์และส่วนของร่างกาย อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิต ความตาย และศาสนา อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอาหาร สุขภาพ และการเจ็บป่วย งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้คือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ งานวิจัยที่ศึกษาอุปลักษณ์ดังกล่าว เช่น งานวิจัยของชนิกานต์ วงศ์ปิยะ (2555) ศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย งานวิจัยของวิภาดา รัตนดิกล ญ เกิด และวุฒินันท์ แก้วจันทร์ เกตุ (2562) ศึกษาอุปลักษณ์ที่ใช้ในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีผู้ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับคุกกี้ไว้ จึงสนใจศึกษาอุปลักษณ์คุกกี้ในการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคนในเพจแหล่งได้ซัพเปรียะ

นทวนวรรณกรรม

อุปลักษณ์ (metaphor) ตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน เป็นการศึกษากระบวนการคิดของมนุษย์ที่สะท้อนให้เห็นได้ในรูปของภาษาหรือการใช้ภาษาของคนในสังคมเพื่อบอกให้รู้ว่าคุณในสังคมนั้น มีระบบความคิดเป็นอย่างไร อุปลักษณ์ จึงทำหน้าที่สะท้อนระบบความคิดหรือมโนทัศน์ของคนในสังคมด้วย แนวคิดดังกล่าวเรียกว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor)

Lakoff and Johnson (1980: 3-9) อธิบายว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นการที่มนุษย์ใช้ภาษาเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นต่างวงความหมายกัน อุปลักษณ์จะพบได้ทั่วไปในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ เนื่องจากอุปลักษณ์เป็นระบบความคิดพื้นฐานของมนุษย์ มนุษย์จะทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือไม่คุ้นเคยผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือสิ่งที่คุ้นเคยและอยู่ใกล้ตัวจึงทำให้มนุษย์มีระบบความคิดหรือกระบวนการคิดในเชิงเปรียบเทียบจนส่งผลต่อภาษาที่ใช้ ทั้งนี้ เลคอฟและจอห์นสัน แบ่งอุปลักษณ์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expression) เป็นถ้อยคำที่ผู้ส่งสารใช้รูปภาษาแสดงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่แตกต่างกันสองสิ่ง ถ้อยคำอุปลักษณ์จะสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ หรือมโนทัศน์ซึ่งอยู่ภายในความคิดของผู้ส่งสาร และ 2) มโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) เป็นมโนทัศน์หรือความคิด ซึ่งมีลักษณะเป็นความเปรียบที่อยู่ในระบบการรับรู้ของผู้ส่งสาร ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเรื่องอุปลักษณ์จึงสามารถทำให้เราเข้าใจความคิดและระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้

อย่างไรก็ตาม Gibbs (1994: 7) และ Kövecses (2002: 47) กล่าวถึงแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เพิ่มเติมจากที่ Lakoff and Johnson (1980) เสนอไว้ โดยกล่าวว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ไม่ได้จำกัดเพียงแค่อุปลักษณ์ที่มนุษย์ใช้สื่อสาร ในชีวิตประจำวันโดยไม่รู้ตัวว่าตนกำลังใช้อุปลักษณ์อยู่เท่านั้น แต่อุปลักษณ์ที่ใช้ในนวนิยาย บทประพันธ์หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ก็สามารถสะท้อนมโนอุปลักษณ์หรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้เช่นเดียวกัน

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าอุปลักษณ์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ (creative metaphor) ซึ่งเกิดจาก

การนำสิ่งสองสิ่งที่มีความเหมือนหรือเทียบกันได้ และสามารถเชื่อมโยงความหมายจากลักษณะเด่น (salient features) ของแบบเปรียบเทียบและบริบทได้ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 101) ก็สามารถสะท้อนมโนอุปลักษณ์หรือมโนทัศน์ของคนในสังคมวัฒนธรรมเดียวกันร่วมกันได้ผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป (Gibbs, 1994; Kövecses, 2002)

ทั้งนี้ Searle (1993) กล่าวว่า อุปลักษณ์เป็นถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความตามรูปภาษา สามารถสื่อถึงความหมายได้หลากหลาย ต้องอาศัยบริบทและประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาในการตีความหมายของอุปลักษณ์ กล่าวคือ ผู้พูดกล่าวถ้อยคำไว้ว่า S is P แต่สื่อความหมายว่า S is R ดังนั้นจึงต้องพิจารณาความสัมพันธ์ทางความหมายของสิ่งที้นำมาเปรียบเทียบ เช่น Richard is a gorilla อาจสื่อความหมายได้ว่า Richard is mean (โหดร้าย), nasty (น่ารังเกียจ), prone to violence (ชอบใช้ความรุนแรง) หรือ Sam is pig อาจสื่อความหมายได้ว่า Sam is filthy (สกปรก), gluttonous (ตะกละหรือละโมภ), Sloppy (สะเพร่า) หรือ Mary is sweet อาจสื่อความหมายว่า Mary is gentle (สุภาพ), Kind (ใจดี), pleasant (เป็นมิตร) อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกรับรู้ความหมายจากการตีความนั้นอาจได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม เช่น Sany is a block of ice ซึ่งสื่อความหมายว่า San is unemotional ที่หมายถึงการเป็นคนเย็นชา

จะเห็นได้ว่า การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จะช่วยให้เห็นวิธีคิด มุมมอง และวิธีการมองโลกของมนุษย์ รวมทั้งยังทำให้เห็นวิธีการทำความเข้าใจความหมายของสิ่งที้นำมาเปรียบเทียบผ่านการตีความจากลักษณะเด่นทางความหมายของแบบเปรียบเทียบ รวมทั้งการอาศัยบริบทวัฒนธรรมและประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาด้วย ไม่เพียงเท่านั้น ผู้วิจัยยังสังเกตว่า ผู้ใช้ภาษาเลือกกล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์ โดยมุ่งหวังให้เกิดหน้าที่ต่าง ๆ ดังที่ Goatly (1997) กล่าวว่า อุปลักษณ์สามารถทำหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (ideational function) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (interpersonal function) และหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ (textual function)

การทบทวนแนวคิดอุปลักษณ์พอสังเขปข้างต้น ผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้แนวทางของ Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) และ Kövecses (2002) ในการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์ รวมทั้งใช้แนวทางของ Searle (1993) ในการตีความหมายของอุปลักษณ์แล้วพิจารณาหน้าที่อุปลักษณ์ตามแนวทางของ Goatly (1997) ในการศึกษาอุปลักษณ์คู่รักในเพลงใต้ชั๊บเปรี๊ยะ

วิธีการวิจัย

1. ด้านข้อมูล เก็บข้อมูลความคิดเห็นจากกระทู้ “คนได้เปรียบคนที่เหมาะสมกันเหมือนอะไรก็บออะไรมั้ง” ในเพจเฟซบุ๊กเพลงใต้ชั๊บเปรี๊ยะ เมื่อวันที่ 5-10 กันยายน 2565 จำนวน 313 ความคิดเห็น

2. ด้านเนื้อหา วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์ของคนได้ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ของ Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) และ Kövecses (2002) ส่วนการตีความถ้อยคำอุปลักษณ์จะใช้แนวทางของ Searle (1993) และวิเคราะห์จัดกลุ่มหน้าที่อุปลักษณ์ตามแนวทางของ Goatly (1997)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บเฉพาะความคิดเห็นหลักในกระทู้และจะไม่เก็บความคิดเห็นรองที่เกิดจากการตอบกลับความคิดเห็นหลัก ส่วนความคิดเห็นใดที่ปรากฏซ้ำจะนับเป็น 1 ข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลทั้งหมด 98 ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่ม โดยกำหนดเกณฑ์ในการจัดประเภท คือ ใช้ถ้อยคำอุปลักษณที่ 1 เป็นเกณฑ์ในการจัดประเภทข้อมูล เช่น “สมกันเหมือนเหล็กชูดเทียนกับพร้าวเน่า” ถ้อยคำอุปลักษณที่ 1 คือ เหล็กชูดเทียน ถ้อยคำอุปลักษณที่ 2 คือ พรวัวเน่า ทั้งนี้จะใช้ถ้อยคำอุปลักษณที่ 1 จัดประเภท นั้นหมายความว่าความเปรียบดังกล่าว จัดอยู่ในประเภทอุปกรณ เพราะถ้อยคำอุปลักษณที่ 1 มีลักษณะเป็นอุปกรณ นอกจากนี้ ข้อมูลที่มีเพียงข้อมูลเดียว จะไม่นำมาจัดประเภท เพราะไม่สามารถแสดงให้เห็นโน้ตศันย์ย่อยได้ ยกเว้นบางข้อมูลที่มีความถี่การใช้ซ้ำมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไป เพราะการใช้ซ้ำมากสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลนั้นเป็นที่รู้จักของผู้ใช้ภาษาและสามารถนำมาวิเคราะห์โน้ตศันย์ของผู้ใช้ภาษาได้ หลังจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามขอบเขตด้านเนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้การพรรณานาวิเคราะห์

5. ข้อตกลงเบื้องต้น ผู้วิจัยจะเขียนรูปศัพท์ตามข้อมูลจริง ส่วนคำต้องห้าม (taboo words) จะใช้สัทอักษรแทนรูปศัพท์จริง

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์อุปลักษณคู่รักในการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคนในเพจแหล่งได้ขับประียะผู้วิจัยได้จัดประเภทข้อมูล โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณที่ 1 เป็นหลักในการจัดประเภท ผลการวิจัยพบอุปลักษณ 8 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **อุปลักษณประเภทอุปกรณ** ราชบัณฑิตยสถาน (2554: ออนไลน์) ให้ความหมายของอุปกรณไว้ว่า เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องช่วย เครื่องประกอบ ดังนั้นศัพท์ที่จัดอยู่ในประเภทอุปกรณในงานวิจัยนี้ หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ในด้นต่าง ๆ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ภายในครัว เครื่องมือการเกษตร เครื่องมือทำหากิน จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณประเภทนี้สะท้อนโมโนอุปลักษณได้ 7 โมโนอุปลักษณ ดังนี้

1.1 [คู่รัก คือ อุปกรณกับอาหาร] พบถ้อยคำอุปลักษณที่แสดงถึงอุปกรณ ได้แก่ ถ้วยแหวง, ชันร่าย (ปันโต), ฤงใส่แกง 6*14 และถ้อยคำอุปลักษณที่แสดงถึงอาหาร ได้แก่ แกงบุด ดังตัวอย่าง “**สมกันเหมือนถ้วยแหวงกับแกงบุด**” ถ้อยคำอุปลักษณที่ 1 คือ “ถ้วยแหวง” ถ้อยคำอุปลักษณที่ 2 คือ “แกงบุด” จะเห็นว่ามีการใช้อุปลักษณเปรียบเทียบความเหมาะสมของคู่รักเหมือนถ้วยกับแกง ซึ่งถ้วยเป็นอุปกรณที่ใช้สำหรับใส่แกงจึงมีลักษณะที่เป็นคู่กัน แต่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์บอกลักษณะในถ้อยคำอุปลักษณที่ 1 ว่า “แหวง” ก็คือถ้วยที่มีรอยร้าวหรือแตกหัก และถ้อยคำอุปลักษณที่ 2 ว่า “บุด” ก็คือแกงที่เสียแล้ว อุปลักษณทั้งสองจึงมีความเหมาะสมกันในแบบที่ต่างก็มีข้อด้อย

1.2 [คู่รัก คือ อุปกรณกับผลไม้] พบถ้อยคำอุปลักษณที่แสดงถึงอุปกรณ ได้แก่ เหล็กชูดเทียน/ร่าย, พรวัวเน่า /ร่าย, ขวานร่าย และถ้อยคำอุปลักษณที่แสดงถึงผลไม้ ได้แก่ พรวัวเน่า (มะพรวัว), หนูนเน่า (ขนุน), เรียนเน่า (ทุเรียน) ดังตัวอย่าง “**สมกันเหมือนเหล็กชูดเทียนกับพรวัว**

เนา” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “เหล็กขุดเหียน” คำว่า “เหล็กขุด” หมายถึง กระจายขุดมะพร้าว และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “พร้าวเนา” จะเห็นว่ากระจายขุดมะพร้าวกับมะพร้าวเป็นสิ่ง ที่ใช้ คู่กัน จึงนำมาเปรียบเทียบความเหมาะสมของคู่รัก แต่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์เพื่อขยายลักษณะในถ้อยคำ อุปลักษณ์ที่ 1 ว่า “เหียน” หมายถึง กร่อนไปเกือบหมดหรือหมด นั้นแสดงให้เห็นว่าเหล็กที่ใช้ สำหรับขุดมะพร้าวกร่อนไปหมดแล้วไม่สามารถนำมาใช้งานได้ และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 ว่า “เนา” หมายความว่า มะพร้าวที่เนาหรือเสียไม่สามารถนำมาใช้ได้ เหล็กขุดเหียนกับพร้าวเนา จึงมีความ เหมาะสมกันในแบบที่ต่างก็มีข้อด้อย

1.3 [คู่รัก คือ อุปกรณกับสัตว์] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอุปกรณ ได้แก่ แกร้วย, แอกร้าย และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ ปลาตาบอด, ควายแก่ ดังตัวอย่าง **“แอกร้าย กับควายแก่”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “แอกร้าย” คำว่า แอก หมายถึง ไม้วางขวางบนคอวัวหรือ ควายใช้ไถนา ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ควายแก่” จะเห็นว่า แอกร้ายกับควายเป็นสิ่งที่ใช้คู่กันจึงนำ มาเปรียบเทียบความเหมาะสมของคู่รัก แต่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์เพื่อขยายลักษณะในถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 ว่า “ร้าย” หมายความว่า ไม้วางขวางบนคอควายที่เก่ามีอายุการใช้งานอย่างยาวนาน และ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 ว่า “แก่” หมายความว่า ควายที่มีอายุมาก แอกร้ายกับควายแก่จึงมีความ เหมาะสมกันในแบบที่ต่างก็มีข้อด้อย

1.4 [คู่รัก คือ อุปกรณกับไม้] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอุปกรณ ได้แก่ ขวาน, พร้า และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงไม้ คือ ไม้ ดังตัวอย่าง **“สมกันเหมือนขวานร้ายกับหัวไม้ฟูก”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “ขวานร้าย” คำว่า ขวาน คือ เครื่องมือที่ใช้สำหรับตัด ฟัน ผ่า ทำด้วย เหล็กมีสันหนาใหญ่ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ไม้ฟูก” ดังที่กล่าวไปแล้วว่าขวานเป็นเครื่องมือที่ ใช้สำหรับตัด ฟัน โดยส่วนใหญ่จะนำมาใช้ตัดต้นไม้ ดังนั้นขวานกับไม้จึงเป็นของคู่กันจึงนำมาเปรียบเทียบ ความเหมาะสมของคู่รัก แต่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์เพื่อขยายลักษณะในถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 ว่า “ร้าย” มีความหมายว่า เก่า ผุพัง แสดงให้เห็นว่าขวานนี้มีอายุการใช้งานนานทำให้คมของขวาน ลดลงหรือบิ่นไม่สามารถตัดไม้ได้ และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 ว่า “ฟูก” หมายความว่า เนื้อไม้มีความ ผุพังแล้ว ขวานร้ายกับไม้ฟูกจึงมีความเหมาะสมกันในแบบที่ต่างก็มีข้อด้อย

1.5 [คู่รัก คือ อุปกรณกับสถานที่] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอุปกรณ ได้แก่ ตีหมาร้าย และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงสถานที่ ได้แก่ บ่อร้าง ดังตัวอย่าง **“ตีหมาร้ายกับบ่อร้าง”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “ตีหมา” มาจากภาษามลายูว่า timba หมายถึง อุปกรณที่ใช้สำหรับ ตักน้ำจากบ่อน้ำ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “บ่อน้ำ” จะเห็นได้ว่าตีหมาและบ่อน้ำเป็นสิ่งใช้คู่กัน จึงมีการนำมาเปรียบเทียบความเหมาะสมของคู่รัก แต่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์ เพื่อขยายลักษณะในถ้อยคำ อุปลักษณ์ที่ 1 ว่า “ร้าย” หมายความว่าอุปกรณตักน้ำมีความเก่า ผุพัง และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 ว่า “ร้าง” หมายความว่า เป็นบ่อน้ำที่ถูกทอดทิ้งไร้การดูแลใช้งาน ตีหมาร้ายกับบ่อร้างจึงมีความ เหมาะสมกันในแบบที่ต่างก็มีข้อด้อย

1.6 [คู่รัก คือ อุปกรณกับยานพาหนะ] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอุปกรณ ได้แก่ สั้งสีพูก และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงยานพาหนะ ได้แก่ รถทุกไม้ยาง ดังตัวอย่าง **“สั่งสีพูกกับ รถทุกไม้ยาง”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “สั่งสี หรือสั่งกะสี” หมายถึง แผ่นหลังคาสั่งกะสี ถ้อยคำ

อุปลักษณะที่ 2 คือ “รถทุกไม้อย่าง” หมายถึง รถกระบะที่เสริมรั้วเหล็กเพื่อใช้สำหรับบรรทุกท่อนไม้ ยางพารา ถ้าพิจารณาจากแบบเปรียบเทียบไม่เห็นถึงลักษณะของความเป็นคู่ หากพิจารณาเพิ่มเติม ในถ้อยคำอุปลักษณะที่ 1 ที่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์บอกลักษณะว่า “ทุก” หมายความว่า แผ่นหลังคา สังกะสีมีสนิมมีความผูกพันไม่สามารถใช้งานได้ และเมื่อพิจารณาถ้อยคำอุปลักษณะที่ 2 จะไม่เห็นการใช้คำวิเศษณ์เพื่อบอกลักษณะ แต่สามารถอนุมานได้จากถ้อยคำเปรียบว่า รถที่ใช้สำหรับบรรทุกไม้ นั้นย่อมผ่านการใช้งานอย่างหนักทำให้รถมีสภาพที่เก่าและผูกพัน ดังนั้นการใช้อุปลักษณะเช่นนี้อาจจะไม่ใช้การนำสิ่งของที่ใช้คู่กันมาเป็นแบบเปรียบเทียบ แต่เป็นการนำสิ่งของที่มีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน นั่นคือ ความเก่า ความผูกพัน มาใช้เพื่อเปรียบเทียบและมีความเหมาะสมกันในแบบที่ต่างก็มีข้อด้อย

1.7 [คู่รัก คือ อุปกรรมกับอุปกรรม] พบถ้อยคำอุปลักษณะแรกที่แสดง ถึงอุปกรรม ได้แก่ เจียนทรีเหียน, เขียนย่า, พร้าตำมหัก, สาดร้าย(เสื่อ) และถ้อยคำอุปลักษณะที่สองที่แสดงถึงอุปกรรม ได้แก่ ทะลุ (กระทะ), พร้าพ่อเผา, ยน (กระบอกตำหมาก), หลักเอียง (เสา), พ่ายพอง (ไฟ) ดังตัวอย่าง **“เจียนทรีเหียนกับทะลุ”** ถ้อยคำอุปลักษณะที่ 1 คือ “เจียนทรี” หรือเจียนซี่, ซ่อนซี่ สันนิษฐานว่าคำนี้จะเป็นคำยืมภาษาจีนแต่จิวอาจจะได้รับมาจากคำว่า เจียน ภาษาจีนแต้จิ๋ว หมายถึง ทอดปลา แต่เมื่อไทยมีมาใช้อาจเกิดการย้ายความหมายจัดอยู่ในวงศ์พื้เครื่องบริโภค (พิชญ์ โสคติโยธิน, 2555: 144) ในที่นี้ หมายถึง ตะหลิว และคำนี้จะนิยมใช้ในจังหวัดตรัง ถ้อยคำอุปลักษณะที่ 2 คือ “ทะหรือกระทะ” จะเห็นว่าอุปกรรมสองอย่างนี้เป็นสิ่งที่ใช้คู่กันสำหรับการทำอาหาร จึงนำมาอุปลักษณะความเหมาะสมของคู่รัก แต่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์บอกลักษณะในถ้อยคำอุปลักษณะที่ 1 ว่า “เหียน” หมายความว่า ตะหลิวที่ผ่านการใช้งานมานาน บริเวณปากตะหลิวจะกร่อนหรือบิ่น ส่วนถ้อยคำอุปลักษณะที่ 2 ว่า “ลุ” มาจากคำว่า “ทะลุ” หมายความว่า กระทะที่ใช้ งานมานานจนกันกระทะเกิดการทะลุและไม่สามารถนำมาใช้งานได้อีก เจียนทรีเหียนกับทะลุจึงมีความเหมาะสมกันในแบบที่ทั้งสองสิ่งต่างมีข้อด้อย

2. อุปลักษณะประเภทสัตว์ ถ้อยคำอุปลักษณะประเภทนี้สะท้อนอุปลักษณะได้ 5 โมโนอุปลักษณะ ดังนี้

2.1 [คู่รัก คือ สัตว์กับสัตว์] พบถ้อยคำอุปลักษณะแรกที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ ฐบองหลา (จุงอาจ), ฐเห่า, นกชุก, มูสัง (อีเหิน), ปลาจ้องมอง (ปลากระบาง), เต่า, นากน้ำ, เข้ (จระเข้), คางคก, หมี่ควาย, วัว และอุปลักษณะที่สองที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ ปลาจ้องมอง (ปลากระบาง), คางคูด (เสื่อไฟ), แลน (ตัวเงินตัวทอง), กง, ไหล (ปลาไหล), คางคก, ควาย, ฐเขือกกล้วย ดังตัวอย่าง **“สมกันเหมือนเข้กับแลน”** ถ้อยคำอุปลักษณะที่ 1 คือ “เข้” มาจากคำว่า “จระเข้” ถ้อยคำอุปลักษณะที่ 2 คือ “แลน” หมายถึง ตัวเงินตัวทอง จะเห็นได้ว่าสัตว์สองชนิดนี้มีลักษณะรูปร่างหน้าตาที่คล้ายกันจึงมีการนำมาใช้อุปลักษณะกับคู่รักที่มีความเหมาะสมกัน แต่จะเข้และตัวเงินตัวทองนั้นมีรูปร่างที่ไม่สวยงาม ไม่เป็นที่ชื่นชอบของคน การนำมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบเช่นนี้เพื่อต้องการเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตาของคู่รักว่ามีข้อด้อยคล้ายกัน

2.2 [คู่รัก คือ สัตว์กับอุปกรรม] พบถ้อยคำอุปลักษณะที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ คางคก, เสือขบป่อง และถ้อยคำอุปลักษณะที่แสดงถึงอุปกรรม ได้แก่ เกือกบอก, ดั่งร้าย (กระดั่ง) ดังตัวอย่าง **“คางคกกับเกือกบอก”** ถ้อยคำอุปลักษณะที่ 1 คือ “คางคก” ถ้อยคำอุปลักษณะที่ 2 คือ “เกือกบอก”

หมายถึง รองเท้าบูท การนำคางคกและเกือกบอกมาเป็นแบบเปรียบเทียบเหมาะสมของคู่รัก เนื่องจากคางคกเป็นสัตว์ที่ชอบอาศัยอยู่ในหลุมใต้ดินหรือตามซอกต่าง ๆ โดยเฉพาะในเกือกบอก คางคกจะชอบเข้าไปอาศัยอยู่ในนั้นเป็นอย่างมากและในภาคใต้ชาวบ้านนิยมใส่รองเท้าบูทออกไปทำสวนก่อนจะใส่ก็จะต้องเคาะรองเท้า เพื่อสำรวจว่ามีคางคกอยู่หรือไม่ จึงแสดงให้เห็นว่าคางคกกับเกือกบอกเป็นสิ่งที่คู่กันในลักษณะสัตว์กับที่อยู่อาศัย และการนำมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบนี้ ก็อาจจะพิจารณาในมุมมองของสัตว์ที่มีรูปร่างน่ารังเกียจกับรองเท้าที่คนไทยเชื่อว่าเป็นของต่ำ ซึ่งแสดงถึงข้อด้อยของคนทั้งคู่กัน

2.3 [คู่รัก คือ สัตว์กับอาหาร] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ กิ้งกือ, ปลาจิ้งม่อง (ปลากระบาง), หนอน และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอาหาร ได้แก่ บ้องเหนียวหลาม (กระบอกข้าวหลาม), น้ำซุบ (น้ำพริก), ปลาร้า ดังตัวอย่าง **“แลที่มันเข้าได้เหมือนกิ้งกือกับบ้องเหนียวหลาม”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “กิ้งกือ” เป็นชื่อสัตว์ชนิดหนึ่งที่ไม่มีการดุสันหลังลำตัวยาวเป็นปล้อง ๆ มีขาจำนวนมากเหมือนตะขาบแต่ตัวมีขนาดเล็กสามารถขดตัวได้ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “บ้องเหนียวหลาม” หมายถึง กระบอกข้าวหลามที่ทำจากไม้ไผ่ การนำทั้งสองสิ่งนี้มาเป็นแบบเปรียบคู่กัน เนื่องจากว่าในการทำข้าวหลามจะต้องตัดไม้ไผ่มาทำเป็นกระบอกเพื่อใส่ข้าวเหนียว เมื่อตัดเป็นกระบอกตั้งไว้มักจะมึนแมลงหรือสัตว์เล็ก ๆ ลงไปอยู่ในกระบอกไม้ไผ่ เมื่อนำกระบอกมาใส่ข้าวเหนียว ถ้าไม่ดูแลให้ดีหรือทำความสะอาดให้ดีก็จะมีแมลงหรือสัตว์ต่าง ๆ อยู่ โดยเฉพาะกิ้งกือจะนอนขดตัวอยู่กับกระบอกจะรู้อีกทีว่ามึนกิ้งกืออยู่ก็ต่อเมื่อกินข้าวหลามไปจนถึงก้นกระบอก เมื่อเห็นกิ้งกืออยู่ที่ก้นกระบอกผู้บริโภคก็จะอนุมานว่าข้าวหลามนี้ไม่สะอาด การนำกิ้งกือกับบ้องเหนียวหลามมาเป็นแบบเปรียบกับความเหมาะสมของคู่รักนั้นสื่อเจตนาไปทางด้านลบ ซึ่งมองว่าคู่รักไม่ได้มีความเหมาะสมกัน และฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจทำให้อีกฝ่ายต้องเสียชื่อเสียงหรือโดนสังคมกล่าวหาในทางที่ไม่ดีเหมือนกับกิ้งกือที่ทำให้ข้าวหลาม ไม่สะอาด

2.4 [คู่รัก คือ สัตว์กับผลไม้] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ คางคก และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผลไม้ ได้แก่ รกหนูนเน่า (ซังของขนุน) ดังตัวอย่าง **“คางคกกับรกหนูนเเน่”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “คางคก” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “รกหนูนเเน่” คำว่า “รก” คือ ซัง หมายถึง สิ่งที่เป็นเส้น ๆ หุ้มวงขนุน สำหรับการเปรียบในข้อความนี้เป็นการนำลักษณะของแบบเปรียบมาเปรียบกับคู่รัก กล่าวคือ คางคกมีรูปลักษณ์น่ารังเกียจไม่เป็นที่ชื่นชอบ ส่วนซังขนุนมีลักษณะเป็นเส้น ๆ เหนียว ๆ มีลักษณะที่ไม่ต้องการจับต้อง เมื่อเติมคำวิเศษณ์บอกลักษณะว่า “เน่า” ก็แสดงให้เห็นภาพที่เน่าเสียของซังขนุนได้อย่างชัดเจน เพื่อสื่อว่าคนสองคนที่มาเป็นคู่กันมีรูปร่างหน้าตาไปในทางลบเหมือนกัน

2.5 [คู่รัก คือ สัตว์กับพืช] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ แลน (ตัวเงินตัวทอง), อึ่งอ่าง, ขาหมู และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงพืช ได้แก่ ขี้พรวนไม่ถึงปุ๋ย (ผักเขียว), ขี้ยางพรก (ยางก้อน), ยอดมวง (ใบชะมวง) ดังตัวอย่าง **“สมกันเหมือนอึ่งอ่างกับขี้ยางพรก”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “อึ่งอ่าง” เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่มีรูปร่างคล้ายกับคางคก แต่ลักษณะผิวจะเรียบไม่ขรุขระ รูปร่างอ้วนป้อม ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ขี้ยางพรก” คำว่า ขี้ยางหรือยางก้อน เป็นผลิตผลจากต้นยางพารา ส่วนคำว่า พรก หมายถึง กะลามะพร้าว แต่เดิมชาวสวนทางภาคใต้

จะใช้กะลามะพร้าวมาใส่ถ้วย ปัจจุบันนิยมใช้ถ้วยดินเผาหรือถ้วยพลาสติก การนำอึ่งอ่างกับ ขี้ข้างพรกมาเป็นแบบเปรียบก็เพื่อเปรียบรูปร่างลักษณะของคนที่มีรูปร่างอ้วนมาเป็นคู่กัน เนื่องจาก อึ่งอ่างก็จะมีรูปร่างลักษณะที่อ้วนป้อม ส่วนขี้ข้างพรกก็มีลักษณะเป็นก้อนอ้วน ๆ กลม ๆ ซึ่งรูปร่าง อ้วนไม่ใช่รูปร่างที่พึงประสงค์ ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์เช่นนี้จึงสื่อเจตนาในทางลบ

3. อุปลักษณ์ประเภทอาหาร อาหารในที่นี้หมายถึงรวมถึงขนมด้วย พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ ประเภทนี้สะท้อนโนอุปลักษณ์ได้ 3 โมนุปลักษณ์ ดังนี้

3.1 [คู่รัก คือ อาหารกับอาหาร] พบถ้อยคำอุปลักษณ์แรกที่แสดงถึงอาหาร ได้แก่ แกงซี่เหล็ก, ข้าวร้อน, แกงส้มเน่า และพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สองที่แสดงถึงอาหาร ได้แก่ ปลาช่อน อย่าง, ปลาตุกแดดเดียว, ข้าวบุด ดังตัวอย่าง **“แกงซี่เหล็กใส่ปลาช่อนอย่าง”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ **“แกงซี่เหล็ก”** และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ **“ปลาช่อนอย่าง”** แกงซี่เหล็กเป็นแกงกะทิที่นำ ดอกและยอดของต้นซี่เหล็กมาเป็นส่วนผสมในอาหาร และแกงกะทิของภาคใต้ส่วนใหญ่จะต้องมี ส่วนผสมของเนื้อสัตว์ลงไปด้วย แกงซี่เหล็กนี้มักจะแกงคู่กับปลาอย่าง โดยเฉพาะปลาช่อนอย่างซึ่งเป็นปลาที่หาได้ง่ายในภาคใต้และภาคอื่น ๆ หากพิจารณาในด้านรสชาติอาหาร ชาวใต้ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะวัยผู้ใหญ่ขึ้นไปจะนิยมกินแกงชนิดนี้ จึงมองว่ามีความลงตัวเหมาะสมในอุปลักษณ์ที่นำมาเปรียบ ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์เช่นนี้จึงมีเจตนาในทางบวก เนื่องจากคู่รักมีความเหมาะสมกัน เหมือนกับปลาช่อนอย่างที่ใช้ในแกงซี่เหล็กเพราะทำให้รสชาติกลมกล่อม

3.2 [คู่รัก คือ อาหารกับผัก] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอาหาร ได้แก่ หมูจีนแกงทิ (ขนมจีนน้ำยากะทิ), น้ำซุบ, แกงน้ำเคย และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผัก ได้แก่ ยอดหมู (หัสศุด), ผักเหนาะ, เนียงหมาน ดังตัวอย่าง **“แกงน้ำเคยกับเนียงหมาน”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ **“แกงน้ำเคย”** เป็นอาหารพื้นบ้านของชาวภาคใต้รสจัดเผ็ดร้อน ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ **“เนียงหมาน”** คำว่า เนียง คือ ลูกหรือผลของต้นเนียง คำว่า หมาน เป็นวิธีการเพาะเมล็ดวิธีหนึ่ง ชาวใต้นิยมนำผลเนียงมาหมาน แต่จะไม่ปล่อยให้ผลเนียงที่หมานนั้นกลายเป็นต้นอ่อน จะนิยมนำมากินเป็นผักเหนาะกับอาหารรสจัด โดยเฉพาะกับแกงน้ำเคยถ้าได้กินร่วมกันนับว่ารสชาติดี และเข้ากันอย่างมาก ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์เช่นนี้จึงสื่อเจตนาในด้านบวก เนื่องจากคู่รักมีความเหมาะสมกันอย่างลงตัว

3.3 [คู่รัก คือ อาหารกับผี] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอาหาร ได้แก่ หมมเงาะหู และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผี ได้แก่ ผีเปรต ดังตัวอย่าง **“หมมเงาะหูกับผีเปรต”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ **“หมมเงาะหู”** หรือที่เรียกว่า **“ขนมเบซา”** **“ขนมเมซา”** หรือ **“ขนมติซา”** (สำนักงานวัฒนธรรมสงขลา: ออนไลน์) เป็นขนมชนิดหนึ่งใช้ในเทศกาลวันสารทเดือนสิบ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 **“ผีเปรต”** การนำขนมเงาะหูและผีเปรตมาเป็นแบบเปรียบเพราะสองสิ่งนี้มีความเกี่ยวเนื่องกันในเทศกาลวันสารทเดือนสิบมีลักษณะการใช้งานที่เป็นคู่กัน หากพิจารณาอีกมุม คำว่า **“ผีเปรต”** ก็ใช้เป็นคำบริภาษได้เช่นกัน ดังนั้นการนำขนม และผีมาใช้ในเชิงอุปลักษณ์เช่นนี้ก็สามารถอนุมานได้ว่าคู่รักมีความเหมาะสมกัน แต่อาจจะมีข้อต่อเรื่องพฤติกรรมที่ไม่ดีโดยอนุมานได้จากคำว่า **“ผีเปรต”**

4. อุปลักษณ์ประเภทพืช จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคน

พบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทนี้สะท้อนมโนอุปลักษณ์ได้ 2 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้

4.1 [คู่รัก คือ พี่กับพี่ช] พบถ้อยคำอุปลักษณ์แรก que แสดงถึงพี่ช ได้แก่ เห็ดปลวก และพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สองที่แสดงถึงพี่ช ได้แก่ หยกพรวัว ดังตัวอย่าง “เหมือนเห็ดปลวกกับหยกพรวัว” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “เห็ดปลวก” เป็นเห็ดจำพวกเดียวกับเห็ดโคน แต่เห็ดปลวกจะขึ้นบริเวณจอมปลวกและค่อนข้างหายาก ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “หยกพรวัว” หรือที่เรียกว่ายอดมะพร้าว การนำพี่ชสองชนิดมาเปรียบจะต้องพิจารณาว่าพี่ชสองชนิดนี้ไม่ใช่พี่ชชนิดเดียวกัน จึงอาจอนุมานได้ว่าการใช้อุปลักษณ์เช่นนี้เพื่อป้องกันความสับสน

4.2 [คู่รัก คือ พี่กับไม้] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงพี่ช ได้แก่ เห็ดแครง และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงไม้ ได้แก่ ขอนไม้ฝูก ดังตัวอย่าง “เห็ดแครงกับขอนไม้ฝูก” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “เห็ดแครง” หรือเห็ดตีนตุ๊กแก และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ขอนไม้ฝูก” การนำเห็ดแครงและขอนไม้ฝูกมาเป็นแบบเปรียบเทียบความเหมาะสมของคู่รัก เนื่องจากเห็ดแครงเป็นเห็ดที่ชอบขึ้นตามขอนไม้จะเห็นได้ว่าเห็ดแครงกับขอนไม้มีความเป็นคู่กันในเรื่องระบบนิเวศ และการใช้อุปลักษณ์เช่นนี้จะทำให้เห็นว่าคู่รักมีความเหมาะสมกัน แต่มีข้อติดต่อกันทั้งคู่ เนื่องจากฝ่ายหนึ่งจะมีรูปร่าง ไม่น่ามองเหมือนกับเห็ดแครงที่มีลักษณะคล้ายตีนตุ๊กแก ส่วนอีกฝ่ายอาจจะมีอายุมากถึงขั้นชราเหมือนกับขอนไม้ที่ผุ

5. อุปลักษณ์ประเภทผลไม้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคนพบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทนี้สะท้อนมโนอุปลักษณ์เพียง 1 มโนอุปลักษณ์ คือ [คู่รัก คือ ผลไม้กับสัตว์] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผลไม้ ได้แก่ ชมพู/ยาหมูเนา (ฝรั่ง), ลอกอเน่า (มะละกอ), แอปเปิ้ลเน่า (แอปเปิ้ลน้ำ) และพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงสัตว์ ได้แก่ ค้างคาวตาบอด ดังตัวอย่างเช่น “ชมพูเน่ากับค้างคาวตาบอด” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “ชมพูเน่า” ชมพูเป็นศัพท์ที่ชาวภาคใต้เรียกแทนฝรั่งบ้าน และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ค้างคาวตาบอด” จะเห็นว่าค้างคาวจะกินชมพูเป็นอาหาร ซึ่งการนำชมพูกับค้างคาวมาเป็นแบบเปรียบเทียบจึงมีความเหมาะสมกันในด้านผู้บริโภคกับอาหาร แต่มีการเติมคำวิเศษณ์บอกลักษณะในถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 ว่า “เน่า” และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 ว่า “ตาบอด” จะเห็นได้ว่าแบบเปรียบเทียบสองสิ่งนี้มีข้อติดต่อกันทั้งคู่

6. อุปลักษณ์ประเภทผี พบถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทนี้จำนวน 4 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้

6.1 [คู่รัก คือ ผีกับผี] พบถ้อยคำอุปลักษณ์แรกและถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สองแสดงถึงผี ได้แก่ เปรต ดังตัวอย่าง “สมกันเหมือนเปรต” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 และ 2 คือ “เปรต” การนำเปรตมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบ เนื่องจากนำมาใช้เปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคนที่ไม่ดีเหมือนกันแล้วมาคู่กัน นอกจากนี้คำว่า เปรต ยังใช้ในการบริภาษคนที่ประพฤติตนไม่ดีได้อีกเช่นกัน

6.2 [คู่รัก คือ ผีกับสารเคมี] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผี ได้แก่ ซากผีเน่า และพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงสารเคมี ได้แก่ คอวมอลีน (ฟอร์มาลีน) ดังตัวอย่าง “ซากผีเน่ากับคอวมอลีน” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “ซากผีเน่า” และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “คอวมอลีน” หรือฟอร์มาลีนเป็นน้ำยาในการดองซากศพไม่ให้เน่าเปื่อย สองสิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ใช้คู่กัน แต่การนำซากผีเน่ากับฟอร์มาลีนมาใช้ในเชิงอุปลักษณ์ความเหมาะสมของคู่รักก็แสดงให้เห็นว่ามีความเหมาะสมกันในลักษณะที่มีข้อติดต่อกันหรืออาจมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เพราะคำว่า ผี ก็มีการนำมาใช้บริภาษบุคคล

ที่มีพฤติกรรมไม่เหมือนกัน

6.3 [คู่รัก คือ ผีกับผลไม้] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผี ได้แก่ ผีขบสั้ม และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผลไม้ ได้แก่ ลูกมุดดุด (มะมุด) ดังตัวอย่าง **“ผีขบสั้มกับลูกมุดดุด”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “ผีขบสั้ม” เป็นการเปรียบลักษณะของคนที่มีหน้าตาบึ้งตึง ไม่ยิ้มแย้มเหมือนกับหน้าตาของผีที่กัดลูกสั้ม และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ลูกมุดดุด” หรือลูกมะมุด ลูกมะมุดเมื่อสุกก็จะนิยมนำมากิน รสชาติหวานอร่อย และที่ว่า ลูกมุดดุด นั้นหมายความว่า เมื่อกินเนื้อหมดแล้วก็จะดูเม็ดมะมุดและเม็ดของมะมุดจะมีเส้นใยเยอะทำให้ไม่ชวนมอง จึงนำมาเปรียบเทียบกับหน้าตาของคน และเน้นไปที่ทรงผมที่สร้างความขบขันให้กับผู้พบเจอ การนำผีขบสั้มกับลูกมุดดุดมาใช้เป็นแบบเปรียบจึงมีความเหมาะสมกันโดยที่ต่างฝ่ายต่างมีข้อต่อ

6.4 [คู่รัก คือ ผีกับอุปกรณ์] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผี ได้แก่ ผีแห่ง, ผีเนา, ผีตายโหง, และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผลไม้ ได้แก่ โลงผุ, โลงไม้ยาง, โลงไม้เคียน, โลงพัง, โลงฉำฉา ดังตัวอย่าง **“ผีแห่งกับโลงฟูก”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “ผีแห่ง” และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “โลงฟูก” ผีแห่งในที่นี้หมายถึงศพที่แห่งแล้ว ซึ่งศพก็ต้องใช้คู่กับโลง โลงที่ใช้เก็บศพมาอย่างยาวนานก็ต้องผุพัง และการเปรียบที่ว่าผีแห่งกับโลงฟูกนี้มักนำมาใช้เปรียบเทียบคนที่มีลักษณะพฤติกรรมที่ไม่ดีคล้ายกันแสดงว่าคนเหมาะสมกันในแบบที่ต่างก็มีข้อต่อทั้งคู่

7. อุปลักษณ์ประเภทยานพาหนะ อุปลักษณ์ประเภทนี้สะท้อนโมโนอุปลักษณ์จำนวน 3 โมโนอุปลักษณ์ ดังนี้

7.1 [คู่รัก คือ ยานพาหนะกับเส้นทาง] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงยานพาหนะ ได้แก่ รถล้อบัต และถ้อยคำ อุปลักษณ์ที่แสดงถึงเส้นทาง ได้แก่ ถนนลูกรัง ดังตัวอย่าง **“รถล้อบัตกับถนนลูกรัง”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “รถล้อบัต” หมายความว่าลักษณะของรถที่ขับเคลื่อนพื้นถนนไม่เรียบแล้วล้อก็เกิดการสะบัด และอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ถนนลูกรัง” คำว่า ลูกรัง ก็คือหินแลงที่มีลักษณะเป็นเม็ด ๆ เส้นทางในชนบท หรือสมัยก่อนนิยมนำหินชนิดนี้มาทำถนนทำให้พื้นผิวถนนขรุขระ รถที่ขับเคลื่อนไปมากก็มีลักษณะล้อสะบัดไปมา การนำรถล้อบัตกับถนนลูกรังมาเป็นแบบเปรียบเพราะรถจะต้องใช้คู่กับถนน แต่การใช้อุปลักษณ์เช่นนี้ก็เพื่อสร้างอารมณ์ความขบขันและสื่อเจตนาด้านลบมากกว่าเจตนาด้านบวกก็เพราะว่ามีข้อต่อด้วยกันทั้งคู่

7.2 [คู่รัก คือ ยานพาหนะกับผลไม้] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงยานพาหนะ ได้แก่ รถล้อบัต และพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผลไม้ ได้แก่ ยาหนัดม้ายตา ดังตัวอย่าง **“รถล้อบัตกับยาหนัดม้ายตา”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “รถล้อบัต” และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ยาหนัดม้ายตา” หมายถึง สับปะรดที่ไม่มีตำรอบผล จะเห็นว่ารถล้อบัตกับสับปะรดไม่มีตาไม่ได้เป็นสิ่งที่ใช้คู่กัน แต่อาจจะเป็นการนำลักษณะบางอย่างที่คล้ายกันมาเปรียบ กล่าวคือ ล้อรถสะบัดเกิดได้จากหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากถนนที่มีพื้นผิวขรุขระ และเกิดจากล้อรถที่ไม่มีดอกยางบนหน้ายาง ซึ่งถ้ารถไม่มีดอกยางบนหน้ายางจะทำให้ล้อรถเกาะถนนได้ยากในพื้นที่ถนนที่เปียกทำให้เกิดการลื่นไถลหรือการสะบัดของล้อได้ ส่วนสับปะรดไม่มีตาก็จะมีลักษณะเกลี้ยงลื่น คล้ายกับล้อรถที่ไม่มีดอกยาง อนุมานได้ว่าอาจจะนำลักษณะดังกล่าวมาใช้เพื่อเปรียบเทียบจะเห็นว่ารถล้อบัตกับสับปะรดไม่มีตานี้มีข้อต่อด้วยกันทั้งคู่

7.3 [คู่รัก คือ ยานพาหนะกับอุปกรณ์] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงยานพาหนะ ได้แก่ เรือลำร้าย, รถเครื่องร้าย และพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอุปกรณ์ ได้แก่ ไม้พายด้ามหัก, ปายท้ายพบ ดังตัวอย่าง **“เรือลำร้ายกับไม้พายด้ามหัก”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “เรือลำร้าย” และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ไม้พายด้ามหัก” จะเห็นว่าเรือกับพายเป็นสิ่งที่ต้องใช้คู่กัน แต่มีการเพิ่มคำวิเศษณ์บอกลักษณะในถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 ว่า “ร้าย” ในที่นี้หมายถึง เก่า และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 ว่า “ด้ามหัก” หมายถึงไม้พายที่หัก ชำรุด ดังนั้น เรือลำร้ายกับไม้พายด้ามหัก จึงมีความเหมาะสมกันในแบบที่มีข้อต่อยทั้งคู่

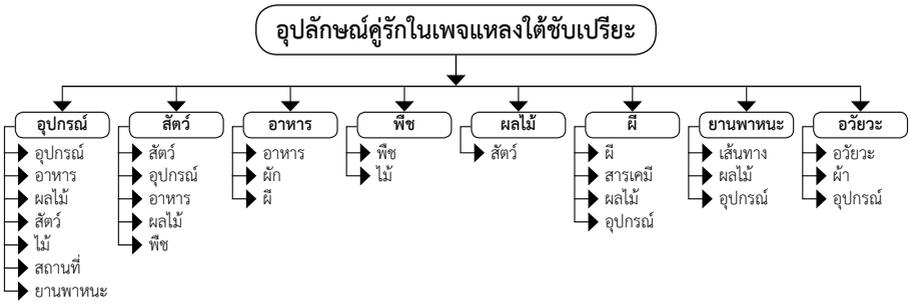
8. อุปลักษณ์ประเภทอวัยวะ พบถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทนี้ 3 โมโนอุปลักษณ์ ดังนี้

8.1 [คู่รัก คือ อวัยวะกับอวัยวะ] พบถ้อยคำอุปลักษณ์แรกที่แสดงถึงอวัยวะ ได้แก่ /hi:⁴/ (อวัยวะเพศหญิง), /hi:⁴- ta:⁰- lo:²/ และพบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สองที่แสดงถึงอวัยวะ ได้แก่ /do:⁰/ (อวัยวะเพศชาย), /do:⁰- ha:⁴- cok¹/ ดังตัวอย่าง “/hi:⁴- ta:⁰- lo:²/ กับ /do:⁰- ha:⁴- cok¹/” ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ /hi:⁴- ta:⁰- lo:²/ คำว่า /hi:⁴/ หมายถึงอวัยวะเพศของผู้หญิง คำว่า /ta:⁰- lo:²/ หรือ ตาล่อ หมายถึง มีความต้องการมาก และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ /do:⁰- ha:⁴- cok¹/ คำว่า /do:⁰/ หมายถึง อวัยวะเพศของผู้ชาย คำว่า /ha:⁴- cok¹/ หรือ หาก หมายถึง ตะกละตะกลาม อยากกินมาก ๆ ทั้งนี้ ถ้าพิจารณาในเรื่องเพศสภาพอวัยวะทั้งสองใช้แทนเพศหญิงกับเพศชาย ซึ่งถือว่ามิลักษณะเป็นคู่กันโดยธรรมชาติ แต่ถ้าพิจารณาในเรื่องของความต้องการทางเพศ /hi:⁴- ta:⁰- lo:²/ จะใช้แทนผู้หญิงที่มีความต้องการทางเพศสูง และ /do:⁰- ha:⁴- cok¹/ ใช้แทนผู้ชายที่มีความต้องการทางเพศสูง ดังนั้นการนำ /hi:⁴- ta:⁰- lo:²/ กับ /do:⁰- ha:⁴- cok¹/ มาใช้เป็นแบบเปรียบก็อนุมานได้ว่า นำมาใช้เปรียบชายหญิงที่มีความต้องการทางเพศสูงและเป็นคู่กันซึ่งมีความเหมาะสมกันในด้านพฤติกรรมที่เป็นลบ

8.2 [คู่รัก คือ อวัยวะกับผ้า] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอวัยวะ ได้แก่ สันตินแตก และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงผ้า ได้แก่ ผ้าลูกโพย ดังตัวอย่าง **“สันตินแตกกับผ้าลูกโพย”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “สันตินแตก” หมายความว่า เส้นเท้าที่มีรอยแตก ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “ผ้าลูกโพย” หมายถึงผ้าห่ม คำว่า โพย มาจากคำว่า “ผวย” มักจะใช้ว่า “ผ้าผวย” ก็คือผ้าห่มนอน จะเห็นว่าสองสิ่งนี้ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นคู่กัน แต่นำมาใช้เปรียบคู่กัน เนื่องจากแบบเปรียบสองสิ่งนี้ทำให้เกิดเหตุการณ์บางอย่างร่วมกัน กล่าวคือ สันเท้าที่แตกจะมีรอยแตก รอยแตกนี้ค่อนข้างจะแข็งและกระด้างเวลานอนแล้วห่มผ้ารอยเท้าที่แตกจะไปเกี่ยวหรือโดนกับใยผ้าห่ม ทำให้เกิดความน่ารำคาญ ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์เช่นนี้จะมุ่งเจตนาทางลบชัดเจนกว่า เพราะทำให้เกิดความรำคาญเหมือนกับคู่รักที่มักจะมีอุปสรรคในการใช้ชีวิตคู่จนทำให้เกิดความน่ารำคาญได้ตลอดเวลา

8.3 [คู่รัก คือ อวัยวะกับอุปกรณ์] พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอวัยวะ ได้แก่ โดก (กระดุก) และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงถึงอุปกรณ์ ได้แก่ บัว ดังตัวอย่าง **“โดกกับบัว”** ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 1 คือ “โดก” หมายถึง กระดุก และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ 2 คือ “บัว” หมายถึง ที่ใส่ธูป สร้างเป็นรูปดอกบัวดูมบนฐานเตี้ย ๆ จะเห็นว่ากระดุกกับบัวมีลักษณะที่เป็นเหมาะสมกันแบบอุปกรณ์ที่ใช้บรรจุอวัยวะ แต่การใช้อุปลักษณ์เช่นนี้อาจจะอนุมานว่าต้องการสื่อเจตนาในทางลบ ซึ่งอาจจะเปรียบกับคู่ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีข้อต่อย คือ ฝ่ายหนึ่งอาจจะมึนรูปร่างผอมแห้งเหมือนกับ

กระดุก และอีกฝ่ายมีรูปร่างสวยงามเหมือนกับบัว เมื่อมาเป็นคู่กันจึงดูไม่เหมาะสม ผลการวิจัยทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงอุปลักษณะคู่รักในเพลงแหล่งใต้ซบเปรี๊ยะ

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยยังสามารถสรุปให้เห็นความคิดหรือมุมมองของคนใต้ที่มีต่อคู่รัก ดังนี้

1. คู่รักที่มีความเหมาะสมกันอย่างไม่มีข้อด้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงมุมมองคู่รักที่มีความเหมาะสมกันอย่างไม่มีข้อด้อย

แบบเปรียบเทียบที่ 1	แบบเปรียบเทียบที่ 2
แกงซี่เหล็ก	ปลาช่อนย่าง
แกงน้ำเคย	เนียงหมาน

2. คู่รักที่มีความเหมาะสมกัน แต่มีข้อด้อยบางประการ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงมุมมองคู่รักที่มีความเหมาะสมกัน แต่มีข้อด้อยบางประการ

แบบเปรียบเทียบที่ 1	แบบเปรียบเทียบที่ 2
ถั่วแหวง	แกงบูด
เหล็กชูดเห็น	พริ้วเนา
แอกร้าย	ควายแก่
ขวานร้าย	หัวไม้พุก
ดิหมาร้าย	บ่อร้าง
เจียนตรีเห็น	ทะเลลู
เข้	แลน
คางคก	เกือกบอก

แบบเปรียบเทียบที่ 1	แบบเปรียบเทียบที่ 2
คางคก	รกหนูน่น่า
อึ้งอ่าง	ซี้ข้างพรก
หนมเงาะหู	ผีเปรต
เห็ดแครง	ซอนไม้ผุก
ชมพู่เน่า	ค้ำควาตาบอด
เปรต	เปรต
ชากผีเน่า	ควอมาลีน (ฟอร์มาลีน)
ผีขบสั้ม	ลูกมุดดุด
ผีแห้ง	โลงพุก
รถล้อบัต	หนนลูกริง
เรือล่ำร้าย	ไม้พายด้ามหัก
/hi: ⁴ - ta: ⁰ - lo: ² /	/do: ⁰ - ha: ⁴ - cok ¹ /

3. คู่รักที่ไม่มีความเหมาะสมกัน ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงมุมมองคู่รักที่ไม่มีความเหมาะสมกัน

แบบเปรียบเทียบที่ 1	แบบเปรียบเทียบที่ 2
สังสีพุก	รถทูกไม้ยาง
กิ้งกือ	บ้องเหนียวทลาม
เห็ดปลวก	หยวกมะพร้าว
รถล้อบัต	ยาหนัดม้ายตา
สนตันแตก	ผ้าลูกโพย
โดก	บัว

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า อุปลักษณะที่ใช้เปรียบเทียบคู่รักดังกล่าวได้ใช้เพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาด้วย ซึ่งอุปลักษณะคู่รักในการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคนในเพลงแหลงได้ซับซ้อนมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. **หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (ideational function)** คือการใช้อุปลักษณะเพื่ออธิบายความเหมาะสมของคู่รักจากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เช่น การกล่าวถึงความรู้สึก การกล่าวถึงข้อต่อที่ยังไม่ได้รับชัดเจน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นนามธรรมแล้วนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ อุปกรณ์ สัตว์ อาหาร พืช ผลไม้ ผี ยานพาหนะ และอวัยวะ ดังตัวอย่าง **“สนตันแตกกับผ้าลูกโพย”** คือ นำความน่ารำคาญของคู่รักที่เป็นนามธรรมมาเปรียบกับสนตันแตกและผ้าลูกโพยที่เป็นรูปธรรมทำให้ผู้รับสารเข้าใจความน่ารำคาญของคู่รักได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากสนตันที่แตกจะมีรอยแตก รอยแตกนั้นค่อนข้างจะแข็งและกระด้างเวลานอนแล้ว

หม้อฝารอยเท้าที่แตกจะไปเกี่ยวหรือโดนกับใยผ้าหม้อทำให้เกิดความน่ารำคาญอีกตัวอย่างเช่น “/hi:⁴- ta:⁰- lo:²/ กับ /do:⁰- ha:⁴- cok¹/” คือ ความต้องการทางเพศของชายและหญิงที่เป็นนามธรรม มาเปรียบกับอวัยวะเพศที่ใส่ค้ำขายยบงบอกอาการให้เห็นเป็นรูปธรรมทำให้ผู้รับสารรับรู้ได้ว่า คู่รักที่โดนเปรียบเทียบมีความต้องการทางเพศในระดับที่สูงมาก ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์จะช่วย ถ่ายทอดความคิดเพื่ออธิบายสิ่งที่เป็นามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างเด่นชัด

2. **หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (interpersonal function)** คือการใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่มีต่อคู่รัก มีทั้งอารมณ์เชิงบวกและอารมณ์เชิงลบ กล่าวคือ อารมณ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นจากการอุปลักษณ์คู่รัก คือ การกล่าวถึงคู่รัก ที่มีความเหมาะสมกันอย่างไม่มีข้อด้อย เช่น “แกงซี่เหล็กใส่ปลาช่อนย่าง” คือ ต้องการสื่อเจตนาว่าคู่รักมีความเหมาะสมกัน เนื่องจากปลาช่อนย่างเป็นวัตถุดิบสำคัญที่จำเป็นต้องใส่ลงไปแกงซี่เหล็ก เพราะเนื้อปลาช่อนย่างจะดูดซับน้ำแกงได้เป็นอย่างดีเมื่อนำมารับประทานจะทำให้รสชาติอาหารเกิดความกลมกล่อมจึงนับว่ามีความเหมาะสมกันอย่างมากเปรียบเสมือนกันคู่รักที่เหมาะสมกัน ส่วนอารมณ์เชิงลบที่เกิดจากการใช้อุปลักษณ์คู่รัก คือ การกล่าวถึงคู่รักโดยมีเจตนาเสียดสีประชดประชัน เช่น “สมกันเหมือนเปรต” เป็นการนำเปรตมาใช้เปรียบคู่รักที่มีลักษณะนิสัยที่ไม่ดีเหมือนกันแล้วมาเป็นคู่กัน จะเห็นได้ว่าเจตนาของการใช้อุปลักษณ์เป็นไปในเชิงลบเพราะต้องการสื่อถึงข้อด้อยของคู่รัก นอกจากนี้การใช้อุปลักษณ์ความเหมาะสมของคู่รักยังสร้างอารมณ์ขันได้อีกด้วย เช่น “ผิขบสมกับลูกมุดตูด” คือ การเปรียบเทียบลักษณะหน้าตาที่บึ้งตึงของคู่รักเหมือนกับใบหน้าของผีที่กัตุลูกส้มและเปรียบเทียบทรงผมเหมือนกับลูกมะมุดที่กินจนเหลือแต่เม็ดและเป็นเส้นใยไม่ขวนมอง การใช้อุปลักษณ์เช่นนี้ จะสร้างอารมณ์ขันให้กับผู้รับสารได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับสารที่เข้าใจบริบทของการใช้อุปลักษณ์ดังกล่าว จะเกิดอารมณ์ขันได้อย่างชัดเจน

บทสรุป การอภิปรายผล

การศึกษาอุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคนในเพจแหล่งได้ขับเปรี๊ยะ พบว่าสามารถจัดประเภทอุปลักษณ์ได้ทั้งหมด 8 ประเภท ซึ่งในแต่ละประเภทได้สะท้อนมโนอุปลักษณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ได้แก่ 1) อุปลักษณ์ประเภทอุปกรรม สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 7 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คู่รัก คือ อุปกรรมกับอาหาร], [คู่รัก คือ อุปกรรมกับผลไม้], [คู่รัก คือ อุปกรรมกับสัตว์], [คู่รัก คือ อุปกรรมกับไม้], [คู่รัก คือ อุปกรรมกับสถานที่], [คู่รัก คือ อุปกรรมกับยานพาหนะ], [คู่รัก คือ อุปกรรมกับอุปกรรม] 2) อุปลักษณ์ประเภทสัตว์ สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 5 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คู่รัก คือ สัตว์ กับสัตว์], [คู่รัก คือ สัตว์กับอุปกรรม], [คู่รัก คือ สัตว์กับอาหาร], [คู่รัก คือ สัตว์กับผลไม้], [คู่รัก คือ สัตว์กับพืช] 3) อุปลักษณ์ประเภทอาหาร สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 3 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คู่รัก คือ อาหารกับอาหาร], [คู่รัก คือ อาหารกับผัก], [คู่รัก คือ อาหารกับผี] 4) อุปลักษณ์ประเภทพืช สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 2 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คู่รัก คือ พืชกับพืช], [คู่รัก คือ พืชกับไม้] 5) อุปลักษณ์ประเภทผลไม้สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 1 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คู่รัก คือ ผลไม้กับสัตว์] 6) อุปลักษณ์ประเภทผี สะท้อนมโนอุปลักษณ์ 4 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่

³ กลุ่มตัวอย่างตอบไม่ครบทุกคน เนื่องจากบางคนไม่มีลูก หลาน คู่สมรส เจ้านาย และบางคนกัฟราฟอ/แม่ เป็นต้น

[คู่รัก คือ ผีกับผี], [คู่รัก คือ ผีกับสารเคมี], [คู่รัก คือ ผีกับผลไม้], [คู่รัก คือ ผีกับอุปกรณ์] 7) อุปลักษณ์ประเภทยานพาหนะ สะท้อนโมโนอุปลักษณ์ 3 โมโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คู่รัก คือ ยานพาหนะกับเส้นทาง], [คู่รัก คือ ยานพาหนะกับผลไม้], [คู่รัก คือ ยานพาหนะกับอุปกรณ์] และ 8) อุปลักษณ์ประเภทอวัยวะ สะท้อนโมโนอุปลักษณ์ 3 โมโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คู่รัก คือ อวัยวะกับอวัยวะ], [คู่รัก คือ อวัยวะกับผ้า], [คู่รัก คือ อวัยวะกับอุปกรณ์] รวมโมโนอุปลักษณ์ได้ทั้งหมด 28 โมโนอุปลักษณ์ ทั้งนี้ โมโนอุปลักษณ์ที่ปรากฏมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิกานต์ วงศ์ปิยะ (2555) ผลการศึกษาพบว่าโมอุปลักษณ์เชิงมีโนทัศน์เกี่ยวกับคนจำนวน 9 มีโนทัศน์ เช่น [คน คือ มนุษย์], [คน คือ พืช], [คน คือ สิ่งของ], [คน คือ อาหาร] และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา รัตนดิกล ฌ ภูเก็ท และอุษินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2562) ผลการศึกษาที่พบอุปลักษณ์เชิงมีโนทัศน์เกี่ยวกับคน เช่น [ผู้เข้าแข่งขัน คือ พืชผล], [ผู้เข้าแข่งขัน คือ วัตถุสิ่งของ], [ผู้เข้าแข่งขัน คือ อาหาร] จะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยที่อ้างอิงและผลการวิจัยของเรื่องนี้มักจะมีโมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับอาหาร พืช วัตถุสิ่งของปรากฏร่วมกัน เนื่องจากอาหาร พืช วัตถุสิ่งของมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นประสบการณ์ใกล้ตัวจึงทำให้มีการหยิบยกมาเปรียบเทียบกับสัตว์คนและเข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) และ Kövecses (2002) ที่ว่า อุปลักษณ์สามารถสะท้อนกระบวนการคิดของมนุษย์ให้เห็นได้ในรูปของภาษา โดยการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือไม่คุ้นเคยผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือสิ่งที่คุ้นเคยและอยู่ใกล้ตัว

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้ว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นำมาใช้เปรียบคู่กันจะมีลักษณะความเป็นคู่ในถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งสองอาจจะเป็นคู่กันด้วยลักษณะการใช้งาน เช่น “เหล็กขูดหยื่นกับพร้าวนา” คู่กันด้วยลักษณะรูปร่างที่คล้ายกัน เช่น “สมกันเหมือนเข้ กับแลน” คู่กันด้วยลักษณะเชิงระบบนิเวศ เช่น “เห็ดแครกกับขอนไม้ผุก” คู่กันด้วยลักษณะทางประเพณีและความเชื่อ เช่น “หนมเงาะหูกับผีเปรต” และบางถ้อยคำอุปลักษณ์ไม่ได้มีลักษณะเป็นคู่กันดังที่กล่าวมา แต่นำมาใช้เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์เนื่องจากถ้อยคำอุปลักษณ์ทั้งสองทำให้เกิดเหตุการณ์บางอย่างขึ้น เช่น “สันตินแตกกับผ้าลูกโพย” นอกจากนี้เจตนาการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เปรียบเทียบความเหมาะสมของคนมุ่งเน้นไปที่เจตนาทางลบเพื่อแสดงการเสียดสีเป็นส่วนมาก เนื่องจากในถ้อยคำอุปลักษณ์ แต่ละถ้อยคำจะมีการเพิ่มคำพิเศษบอกลักษณะที่ไม่ดีของแบบเปรียบเหล่านั้นไป เช่น “ชมพู่นู่นกับค่างดาวตาบอด” และการแสดงเจตนาในการเสียดสีโดยการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ทำให้พบคู่รักที่มีความเหมาะสมกัน แต่มีข้อต่ออย่างมากกว่าคู่รักที่เหมาะสมกันโดยไม่มีข้อต่อ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุมาภรณ์ สังขมาน (2559) พบว่าการใช้ถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงการเสียดสี และการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เช่นนี้ยังสามารถสร้างความขบขันให้แก่ผู้รับสารที่เข้าใจภาษาถิ่นได้ได้อีกด้วย อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าอุปลักษณ์คู่รักในการเปรียบเทียบความเหมาะสมของคนในเพลงแหลงได้ซับซ้อนยังมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (ideational function) คือการใช้เพื่ออธิบายความเหมาะสมของคู่รักจากสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม และหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (interpersonal function) คือการใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่มีต่อคู่รักซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Goatly (1997) ที่เสนอไว้

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบเหมาะสมของคู่รักยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้ด้วยโดยที่ด้านการประกอบอาชีพชาวภาคใต้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการเกษตร การทำสวนมะพร้าว สวนทุเรียน สวนสับปะรด สวนยางพารา รวมถึงการทำนาปลูกข้าว อาชีพเหล่านี้แสดงให้เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทอุปกรรม อาหาร และสัตว์ ต่อมาด้านงานฝีมือแสดงให้เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทอุปกรรมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ อุปกรรมที่ใช้กับสัตว์ อุปกรรมที่เป็นของมีคม อุปกรรมที่ใช้ตัดน้ำ อุปกรรมที่ใช้กับหมากพลู ต่อมาด้านโภชนาการและการกินอาหารแสดงให้เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทอาหาร อาหารรสจัดเผ็ดร้อนนับเป็นเอกลักษณ์ของอาหารภาคใต้ และแกงที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ คือ แกงเคยปลาและแกงส้มหรือแกงเหลือง ส่วนพืชผักและผลไม้โดยส่วนใหญ่จะเป็นพืชผลที่มีอยู่ทั่วไปในภาคใต้และภาคอื่น ๆ เพียงแต่ชื่อเรียกแตกต่างกัน ถัดมาในด้านประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวภาคใต้ นั่นคือ ประเพณีบุญสารทเดือนสิบจะจัดขึ้นในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ประเพณี บุญสารทเดือนสิบมีเฉพาะภาคใต้เท่านั้น ประเพณีนี้มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีบรรพบุรุษที่ให้กลับมาขอบุญกุศลจากลูกหลานในช่วงเวลาดังกล่าวซึ่งความสัมพันธ์ด้านประเพณีและความเชื่อนี้แสดงให้เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทอาหารและผี ต่อมาในด้านเส้นทางการคมนาคมแสดงให้เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทยานพาหนะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นเส้นทางในอดีตที่ผ่านมาว่าถนนในภาคใต้ทำด้วยดินลูกรัง และวัฒนธรรมประการสุดท้าย คือ ด้านการเล่นพนัน แสดงให้เห็นได้จากถ้อยคำอุปลักษณ์ประเภทอุปกรรมซึ่งสะท้อนการเล่นพนัน คือ การเล่นไพ่ ซึ่งนับเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งของชาวบ้านเนื่องจากทำให้ชาวบ้านได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในช่วงเสรีจากการทำงาน

ดังนั้นจะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Lakoff and Johnson (1980) ที่ว่า อุปลักษณ์ไม่ใช่เรื่องของภาษาเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องกระบวนการคิดของมนุษย์ที่แสดงให้เห็นได้ในรูปของภาษา กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การใช้ภาษาของคนในสังคมแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมหนึ่ง ๆ มีระบบความคิดเป็นอย่างไรอุปลักษณ์ตามแนวคิดทางภาษาศาสตร์ปริชาณจึงเป็นหลักฐานทางภาษาที่แสดงให้เห็นระบบโนทัศน์ของคนในสังคม ดังที่ Gibbs (1994) Kövecses (2002) และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 101) กล่าวว่า การกล่าวถ้อยคำเชิงอุปลักษณ์เป็นการนำสิ่งสองสิ่งที่มีความเหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน และสามารถเชื่อมโยงความหมายจากลักษณะเด่นของแบบเปรียบแล้วอาศัยบริบทร่วมในการตีความจะสามารถสะท้อนโนทัศน์ของคนในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกันร่วมกันได้ผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามหากมีการศึกษาการใช้อุปลักษณ์ในบริบทอื่น ๆ เช่น คำอวยพร สำนวน สุภาษิต เพลง อาจทำให้ได้มุมมองของผู้ใช้ภาษาได้มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ชนิกานต์ วงศ์ปิยะ. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ที่เกี่ยวกับคนที่พบในสำนวนฝรั่งเศสและสำนวนไทย. วารสารมนุษยศาสตร์. 20(1), 133-152.

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัน ป้อมคำย, อภิชาติ แสงสว่าง และปัญญา ชูเลิศ. (2564). **Virtual Community (ชุมชนเสมือนจริง) ..ทางเลือกวิถีกระฉับกระเฉง**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2565, จาก <https://tpak.or.th/th>.
- พิชณี โสทธิโยธิน. (2555). คำยืมภาษาจีนแต่จิวในภาษาไทย: ปรากฏการณ์ที่วงศ์ศัพท์อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงความหมาย. **วารสารจีนศึกษา**. 5(5), 129-162.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2554). **อุปกรณ์**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2565, จาก <https://dictionary.apps.royin.go.th>
- วิภาดา รัตติลภ ฦ ภูเก็ต และวุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2562). **อุปลักษณะที่ใช้ในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ SMART ครั้งที่ 9**. 713-724.
- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2561). สถานภาพงานวิจัยอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในภาษาไทย. **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 40(2), 202-214.
- สำนักงานวัฒนธรรมสงขลา. (2559). **ขนมเจาะหู**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2565, จาก https://www.m-culture.go.th/songkhla/ewt_news.php?nid=578&filename=index.
- คนใต้เปรียบคนที่เหมาะสมกันเหมือนอะไรกับอะไรมั่ง. (2565). **แหล่งใต้ซบเปรียะ**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2565, จาก https://web.facebook.com/LangTaiChap/posts/621450439400715?_rdc=1&_rdr.
- อุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 23(1), 154-178.
- Gibbs, R. (1994). **The poetics of minds : Figurative thought, Language and Understanding**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goatly, A. (1997). **The Language of Metaphor**. London: Routledge.
- Lakoff, G. and M. Johnson. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Kövecses, Z. (2002). **Metaphor : A Practical Introduction**. Oxford: Oxford University Press.
- Searle, J. (1993). **Metaphor**. In A Ortony, ed. **Metaphor and Thought**. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 83-111.